

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministerijai
El. p. post@socmin.lt

2017-

Nr.

IŠVADA DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS VEIKLOS SRITYSE

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT arba Specialiųjų tyrimų tarnyba), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – Korupcijos prevencijos įstatymas) 6 straipsniu ir Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601, (toliau – Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka) atliko korupcijos rizikos analizę šiose Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Ministerija arba SDMA) veiklos srityse:

- 1) valstybės investicijų projektų atrankos;
- 2) finansavimo valstybės investicijų projektams skyrimo;
- 3) valstybės investicijų projektų vykdymo kontrolės.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo pagrindas: 2017 m. sausio 5 d. rašte Nr. 4-01-150 nurodytas sprendimas.

Korupcijos rizikos analizę atliko: STT Korupcijos prevencijos valdybos Korupcijos rizikos skyriaus vyriausiasis specialistas Andrius Andrejus Fominas.

Korupcijos rizikos analizę pradėta: 2017 m. sausio 16 d.

Korupcijos rizikos analizę baigta: 2017 m. gegužės 4 d.

Nurodytose srityse korupcijos rizikos analizę atlikta pirmą kartą.

Analizuotas laikotarpis nuo 2015 m. sausio 1 d. iki 2016 m. gruodžio 31 d.

KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS TURINYS

1.	KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI.....	3
2.	VALSTYBĖS KAPITALO INVESTICIJOS MINISTERIJAI PRISKIRTOSE VALDYMO SRITYSE.....	5
3.	SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTAIGŲ INVESTICIJŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMA.....	7
3.1.	Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atranka.....	7
3.2.	Finansavimo socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektams skyrimas.....	20
3.3.	Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų vykdymo kontrolė.....	22
4.	KITŲ VALSTYBĖS INVESTICIJŲ SOCIALINĖS APSAUGOS SRITYJE PROGRAMŲ IR PROJEKTŲ ATRANKA, FINANSAVIMO SKYRIMAS IR VYKDYMO KONTROLĖ.....	27
5.	MOTYVUOTOS IŠVADOS.....	30
6.	PASIŪLYMAI.....	32
	Priedai:	
1	priedas. Naudotų ir analizuotų teisės aktų ir dokumentų sąrašas.....	35
2	priedas. Pateiktų pasiūlymų įgyvendinimas.....	39

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Tikslai:

Antikorupciniu požiūriu įvertinti Ministerijos veiklą ir nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidų Ministerijos darbuotojams padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus, ir pateikti pasiūlymų, kurie padėtų geriau valdyti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius ir Ministerijos veiklą padarytų skaidresne.

Uždaviniai:

1. Nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, sudarančius prielaidas korupcijai pasireikšti.
2. Nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas susijusias su korupcija.
3. Išanalizuoti praktinį procedūrų vykdymą ir nustatyti galimus korupcijos rizikos veiksnius.
4. Pasiūlyti korupcijos riziką ir jos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas:

Šios Ministerijos veiklos sritys:

- valstybės investicinių projektų atranka;
- finansavimo valstybės investiciniams projektams skyrimas;
- valstybės investicinių projektų vykdymo kontrolė.

Subjektas:

Ministerija.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo analizė.
3. Interviu metodas (Ministerijos ir Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Socialinių paslaugų priežiūros departamentas, Priežiūros departamentas arba Departamentas) darbuotojams pateikti klausimai).
4. Viešosios informacijos stebėjimas ir analizavimas (Ministerijos interneto svetainė, Priežiūros departamento interneto svetainė, informacija žiniasklaidoje).
5. Viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (www.cvpp.lt) skelbiama informacija.

Atliekant korupcijos rizikos analizę vertinti dokumentai ir informacija, nurodyti 1-ame priede.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Sociologinių tyrimų duomenis;
2. Galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamose srityse;

3. Darbuotojų ir padalinių atstumą nuo centrinio padalinio;
4. Darbuotojų savarankiškumą priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskreciją;
5. Darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygį;
6. Laikymąsi įprastos darbo tvarkos;
7. Darbuotojų rotacijos lygį;
8. Atliekamos veiklos ir sudaromų sandorių dokumentavimo reikalavimus;
9. Teisės aktų priėmimo ir vertinimo sistemą;
10. Veiklos, dokumentų viešumą ir prieinamumą visuomenei.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize. Jeigu įstaiga prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nepateikė, buvo laikoma, kad jų nėra.

2. VALSTYBĖS KAPITALO INVESTICIJOS MINISTERIJAI PRISKIRTOSE VALDYMO SRITYSE

Pagal Lietuvos Respublikos investicijų įstatymo (toliau Investicijų įstatymas) 2 straipsnio 1 dalį, investicijos – tai „*piniginės lėšos ir įstatymais bei kitais teisės aktais nustatyta tvarka įvertintas materialusis, nematerialusis ir finansinis turtas, kuris investuojamas siekiant iš investavimo objekto gauti pelno (pajamų), socialinį rezultatą (švietimo, kultūros, mokslo, sveikatos ir socialinės apsaugos bei kitose panašiose srityse) arba užtikrinti valstybės funkcijų įgyvendinimą*“, o valstybės investicijų politika formuojama Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) veiklos programoje, valstybės remiamose programose, Valstybės investicijų bei Valstybės skolinimosi programose (Investicijų įstatymo 14 straipsnio 1 dalimis).

2016 metų valstybės biudžete valstybės remiamų programų investicijų projektams įgyvendinti iš viso buvo suplanuota 1 255 328 tūkst. Eur, iš kurių 10 889 tūkst. Eur socialinės apsaugos sričiai (2016 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 8 priedas).

Valstybės investicijų Ministerijai priskirtose valdymo srityse procedūros reglamentuojamos šiais Ministerijos teisės aktais:

- Valstybės kapitalo investicijų planavimo socialinės apsaugos ir darbo ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašas, patvirtintas Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. gegužės 8 d. įsakymu Nr. A1-253, (toliau – Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašas);

- Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos komisijos darbo reglamentas, patvirtintas Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. gegužės 8 d. įsakymu Nr. A1-254, (toliau – Įstaigų projektų atrankos komisijos darbo reglamentas arba Komisijos darbo reglamentas).

Pažymėtina, kad išvardinti teisės aktai viešai neskelbiami, t. y. nei Ministerijos interneto svetainėje, nei Teisės aktų registre, su jai susipažinti neįmanoma. Atsižvelgiant į tai, kad viešai neskelbiamu teisiniu reglamentavimu, siekiant su viešuoju interesu nesuderinamos naudos, gali būti manipuliuojama, tokia situacija laikytina rizikos veiksniu ir turėtų būti koreguojama.

Išanalizavus minėtus Ministerijos teisės aktus ir 2016 metų kapitalo investicijų paskirstymą socialinės apsaugos srities projektams (investicijų projektų įgyvendinimo programai), patvirtintą Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2016 m. sausio 12 d. įsakymu Nr. A1-18, (toliau – Ministerijos 2016 metų kapitalo investicijų paskirstymas) darytina išvada, kad Ministerijoje lėšos, skirtos valstybės investicijoms socialinės apsaugos srityse, naudojamos šiais, skirtingai reglamentuojamais, būdais:

1) projektų, finansuojamų Europos Sąjungos lėšomis, kofinansavimui. Ministerijos 2016 metų kapitalo investicijų paskirstyme (2016 m. sausio 12 d. redakcijoje) numatyti aštuoni tokie atvejai, kurių bendra kofinansuojamų lėšų suma yra 605 tūkst. Eur;

2) socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo programos finansavimui. 2016 metais šiai programai Ministerijos 2016 metų kapitalo investicijų paskirstyme (2016 m. sausio 12 d. redakcijoje) numatyta skirti 3 121 tūkst. Eur¹;

3) kitų socialinės apsaugos srities programų ir projektų finansavimui. Ministerijos 2016 metų kapitalo investicijų paskirstyme (2016 m. sausio 12 d. redakcijoje) numatytos keturios tokios programos ir projektai, kurių bendra skiriama lėšų suma yra 924 tūkst. Eur.

Atsižvelgiant į tai, kad Europos Sąjungos lėšų administravimas (prioritetų nustatymas, projektų atrinkimas, finansavimo skyrimas, naudojimo priežiūra ir kt.) laikytinas atskira veiklos sritimi, atliekant šia korupcijos rizikos analizę, valstybės investicijų naudojimas socialinės srities projektų, finansuojamų Europos Sąjungos lėšomis, kofinansavimui neanalizuotas.

Lėšų, skirtų valstybės investicijoms socialinės apsaugos srityse, naudojimas socialinių įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo programos bei kitų socialinės apsaugos srities programų ir projektų finansavimui analizuojamas tolimesniuose skyriuose.

PASIŪLYMAS

Viešai skelbti visus su Valstybės investicijomis Ministerijai priskirtose valdymo srityse susijusius teisės aktus.

---

¹ 2017 m. sausio 5 d. redakcijoje – 3 183 tūkst. Eur.

3. SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTAIGŲ INVESTICIJŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMA

Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo programos finansavimo procedūros išskyrimą lemia tai, kad Ministerijos teisės aktais yra nustatyta atskira socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos, finansavimo skyrimo ir projektų vykdymo kontrolės tvarka. Vienas iš išskirtinių požymių yra tai, kad šiuose procesuose dalyvauja ne vien Ministerija (jos darbuotojai), bet ir Priežiūros departamentas, ir Socialinės apsaugos ir darbo ministro sudaryta Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos komisija (toliau – Įstaigų projektų atrankos komisija arba Komisija).

3.1. SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTAIGŲ INVESTICIJŲ PROJEKTŲ ATRANKA

Apibendrinus socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo programos rengimo teisinį reglamentavimą, darytina išvada, kad socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų į minėtą programą atranka vykdoma tokia tvarka:

1. Socialinių paslaugų įstaigos Priežiūros departamentui teikia investicijų projektų pasiūlymus² (Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 6 punktas).

2. Priežiūros departamentas apibendrina iš socialinių paslaugų įstaigų gautus investicijų projektų pasiūlymus ir teikia juos Įstaigų projektų atrankos komisijai (Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 7 punktas).

3. Įstaigų projektų atrankos komisija atranka įstaigas, kurioms tikslinga siūlyti rengti investicijų projektus (Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 8 punktas).

4. Atrinktos socialinių paslaugų įstaigos Priežiūros departamentui teikia parengtus investicijų projektus (Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 12 punktas).

5. Priežiūros departamentas įvertina pateiktų investicijų projektų atitiktį Investicijų projektų rengimui taikomų reikalavimų aprašui, patvirtintam Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 201, ir apibendrintą informaciją apie pateiktus investicijų projektus teikia Svarstyti Įstaigų projektų atrankos komisijai (Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 13 punktas).

6. Komisija atranka investicijų projektus, kuriuos „Ministerijos vadovybei“³ siūlo įtraukti į ateinančių metų Valstybės investicijų programą (Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 15 punktas).

---

² Investicijų projektų pasiūlymuose pateikiamas trumpas projekto aprašymas, projekto tęstinumas, projekto pagrindimas, numatomas lėšų poreikis projektui įgyvendinti, numatomas investicijų projekto rezultatas.

³ Pažymėtina, kad Ministerijos teisės aktuose nėra apibrėžta, kas yra „Ministerijos vadovybė“.

7. Socialinės apsaugos ir darbo ministras įsakymu tvirtina atitinkamų metų socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo programą, kurioje išvardijami visi atrinkti ir finansuojami socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektai.

8. Priežiūros departamentas apie atrinktus socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektus informuoja investicijų projektų rengėjus (Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 17 punktą).

Išanalizavus teisinį reglamentavimą bei socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos praktiką, darytina išvada, kad investicijų projektų atrankos procedūrose yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

3.1.1. Informacija apie galimybę socialinių paslaugų įstaigoms dalyvauti valstybės investicinių projektų atrankoje viešai neprieinama.

Esamas teisinis reglamentavimas visiškai nereguliuoja, kada prasideda ir kada baigiasi socialinių paslaugų įstaigų investicinių projektų atranka. Viešai ši informacija taip pat niekur neskelbiama⁴.

Susipažinus su Komisijos 2015 ir 2016 metų posėdžių protokolais, nustatyta, kad:

1) 2015 metais pirmą kartą investicinių projektų pasiūlymai 2016 metų programai aptarti 2015 m. gegužės 13 d. vykusiame Komisijos posėdyje (2015 m. gegužės 18 d. protokolas Nr. D5-103), o 2016 metais 2017 metų programai – 2016 m. gegužės 12 d. (2016 m. gegužės 18 d. protokolas Nr. D5-185);

2) Komisija ir po aukščiau nurodytų datų svarstė kitus naujus pasiūlymus, pavyzdžiui: 2015 m. birželio 23 d. posėdyje Komisija svarstė Raseinių rajono savivaldybės pateiktą pasiūlymą (2015 m. birželio 30 d. protokolas Nr. D5-156), 2015 m. rugsėjo 25 d. posėdyje svarstė Kėdainių rajono ir Vilniaus rajono savivaldybių pateiktus pasiūlymus (2015 m. rugsėjo 25 d. protokolas Nr. D5-214) ir t. t;

3) Nors 2016 metais protokoluose neužfiksuota, kad Komisija svarstė naujus papildomai pateiktus pasiūlymus, tačiau darytina išvada, kad papildomai jų pateikta buvo. Tokią išvadą leidžia daryti tai, kad 2016 m. gegužės 18 d. protokole Nr. D5-185 nurodoma, jog „<...> *socialinių paslaugų įstaigos pateikė 32 investicinių projektų pasiūlymus prašydamos juos įtraukti į valstybės investicijų 2017 metų programą* <...>“, o 2016 m. rugpjūčio 12 d. protokole Nr. D5-290, jog

⁴ Ministerija pateikė 2014 m. balandžio 7 d. raštą Nr. (19.8-33)SD-2412 Dėl Pasiūlymų valstybės investicijų 2015-2017 metų programai ir 2015 m. balandžio 9 d. raštą Nr. (19.8-33)SD-2319 Dėl Pasiūlymų valstybės investicijų 2016-2018 metų programai. Šiais, socialinės globos įstaigoms, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Ministerija, adresuotais raštais Ministerija prašo iki balandžio 15 dienos 2014 metų raštu ir balandžio 24 dienos 2015 metų raštu pateikti Priežiūros departamentui informaciją apie įstaigos planuojamą įgyvendinti projektą. Manytina, kad toks informavimas nėra pakankamas, kadangi neegzistuoja mechanizmas užtikrinantis, kad minėta informacija nebūs pateikiama tik daliai įstaigų, kurios gali būti atrinktos pagal viešąjį interesą neatitinkantį suinteresuotumą.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad įstaigoms, kurių steigėja nėra Ministerija, tokie raštai nesiunčiami.

„Pasiūlymus pateikė 31 valstybinė įstaiga – 6004 tūkst. Eur ir 4 savivaldybės – 2462 tūkst. Eur <...>“.

4) 2015 metais galutinis Komisijos sprendimas dėl lėšų paskirstymo 2016 metams priimtas 2015 m. rugsėjo 25 d. vykusiame Komisijos posėdyje (2015 m. rugsėjo 25 d. posėdžio protokolas Nr. D5-214), o 2016 metais dėl 2017 metų – 2016 m. rugpjūčio 12 d. (2016 m. rugpjūčio 12 d. protokolas Nr. D5-290).

Nors iš pateiktų duomenų matyti, kad sprendimai priimami maždaug panašiu laiku, tačiau praktikoje egzistuojanti laike neribota galimybė teikti naujus investicinių projektų pasiūlymus mažina procedūrų skaidrumą ir didina diskreciją. Neapibrėžtumą ir diskreciją didina ir tai, kad, kaip minėta, viešoje erdvėje informacija apie galimybę dalyvauti valstybės investicinių projektų atrankoje neskelbiama. Dėl tokios nusistovėjusios praktikos susidaro įspūdis, kad apie investicinių projektų atrankos procedūras žino arba uždaras ratas socialinių paslaugų įstaigų, arba įstaigos, kurios jau keliolika metų kreipiasi dėl savo ilgalaikių projektų. Suprantama, kad strateginis prioritetasis gali būti ilgalaikiai projektai, jų užbaigimas, o nauji projektai yra antrame plane, tačiau besikreipiančiųjų įstaigų ir socialines paslaugas teikiančių subjektų santykis⁵ leidžia daryti išvadą, kad šis finansavimo šaltinis prieinamas ne visiems.

Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, manytina, kad siekiant sudaryti visiems subjektams vienodas sąlygas dalyvauti valstybės investicinių projektų atrankos procedūrose, ši veikla turėtų būti labiau viešinama, o būtent turėtų būti viešai žinoma: nuo kada iki kada pateikiami investicinių projektų pasiūlymai, kada vyksta jų vertinimas ir iki kada gali būti teikiami patikslinimai, kada priimami galutiniai sprendimai ir t. t. Šie klausimai galėtų būti imperatyviai reglamentuoti viešai skelbiamuose teisės aktuose, arba teisinis reglamentavimas galėtų nustatyti informavimo per viešus skelbimus sistemą.

3.1.2. Nepakankamai skaidri įstaigų, kurioms siūloma rengti investicijų projektus, atrankos procedūra.

Kaip minėta, vadovaujantis Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 8 punktu, „Komisija, įvertinusi pateiktų investicijų projektų pasiūlymų atitiktį atrankos kriterijams, prioritetams ir projektų pasiūlymą aktualumą, tolesnį projektų įgyvendinimo tikslingumą bei ekonomiškumą, atrenka įstaigas, kurioms tikslinga siūlyti rengti investicijų projektus.“

⁵ 2015 m. gegužės 18 d. protokole Nr. D5-103 nurodoma, kad socialinių paslaugų įstaigos pateikė 35 investicinių projektų pasiūlymus.

2016 m. rugpjūčio 12 d. protokole Nr. D5-290 nurodoma, kad pasiūlymus pateikė 31 valstybinė įstaiga ir 4 savivaldybės.

Tuo tarpu vien Ministerijos interneto svetainėje (http://www.socmin.lt/lt/struktura-ir-kontaktai_1319/struktura-ir-kontaktai/socialines-globos-istaigos.html, žiūrėta 2017-03-23) nurodomos 43 Ministerijai pavaldžios socialinės globos įstaigos, o licencijuotų teikiančių socialinės globos paslaugas įstaigų yra 433 (prieiga per internetą: <http://sppd.lt/lt/veiklos-sritys-copy/licencijavimas/licencijos/>, žiūrėta 2017-03-22).

Remiantis tokiu teisiniu reglamentavimu, darytina išvada, kad ar įstaigai bus pasiūlyta rengti investicijų projektą, ar ne, lemia jų projektų pasiūlymų: 1) atitiktis atrankos kriterijams, 2) atitiktis prioritetams, 3) aktualumas, 4) tikslingumas ir 5) ekonomiškumas. Pažymėtina, kad išskyrus atrankos kriterijus, kiti projektų pasiūlymų atranką lemiantys veiksniai teisės aktuose neapibrėžti, t. y. imperatyviai nenustatyta, kokie yra ir kas nustato prioritetus⁶, kas lemia projekto pasiūlymo aktualumą, tikslingumą ar ekonomiškumą ir pan. Dėl tokio neapibrėžtumo susidaro sąlygos per plačiai diskrecijai vertinant ir atrenkant projektų pasiūlymus. Projektų pasiūlymų atrankos procedūros praktinis įgyvendinimas taip pat nepadaro šį procesą skaidresniu, pavyzdžiui, 2015 m. gegužės 13 d. vykusiame Komisijos posėdyje (2015 m. gegužės 18 d. protokolas Nr. D5-103) Komisijos sekretorius informavo, kad įstaigos pateikė 35 projektų pasiūlymus, juos pristatė ir informavo apie jų aktualumą, o komisijos nariai vadovaudamiesi atrankos kriterijais atranko 20 projektų pasiūlymus, kurie atitiko reikalavimus. Tačiau posėdžio protokole neužfiksuota, nei kuris projekto pasiūlymas atitinka kokius kriterijus, nei kokius prioritetus, nei tai kaip pasiskirstė jų aktualumas, tikslingumas ar ekonomiškumas. Atkreiptinas dėmesys, kad tai ne tik kelia abejonių dėl atrankos objektyvumo, bet taip pat ir sudaro prielaidas galimam nepagrįstam atitikimo atrankos kriterijų (atitikimo vertinimo) keitimui tolimesnėse finansuotinių valstybės investicijų projektų atrankos procedūrose.

Pažymėtina, kad susipažinus su Komisijos posėdžių protokolais, darytina išvada, jog projektų pasiūlymų atrankos procedūros vykdomos ar vykdomos ne pilna apimtimi tuomet kai nauji projektų pasiūlymai pateikiami vėliau nei vyko pagrindinis projektų pasiūlymų svarstymas. Pavyzdžiui, 2015 m. rugsėjo 25 d. posėdyje Komisija svarstė Kėdainių rajono ir Vilniaus rajono savivaldybių pateiktus naujus pasiūlymus (2015 m. rugsėjo 25 d. protokolas Nr. D5-214), tačiau protokole neužfiksuotas šių projektų pasiūlymų atitiktis atrankos kriterijams ir prioritetams, jų aktualumas, tikslingumas bei ekonomiškumas.

---

⁶ Pažymėtina, kad 2015 m. balandžio 8 d. protokole Nr. D5-69 (Komisijos posėdis vyko 2015 m. balandžio 8 d.) užfiksuota, kad ketvirtu klausimu „Komisijos nariai svarstė kokius prioritetus bus teikiami investiciniams projektams skirtiems 2016 m. valstybės investicijų programai“, ir buvo nutarta „<...> 2015 m. valstybės investicijų programai numatytų investicinių projektų prioritetų nekeisti ir 2016 m. programos įgyvendinimui palikti galioti tuos pačius.“

Siekiant nustatyti, kokie buvo numatyti 2015 ir 2016 metų valstybės investicijų programų investicinių projektų prioritetai, 2017 m. kovo 24 dieną elektroniniu laišku buvo kreiptasi į Ministeriją prašant pateikti komisijos protokolą ar kitą dokumentą, kuriama būtų išvardinti (užfiksuoti) minimi prioritetai.

Ministeriją, atsakydama į šį prašymą, 2017 m. balandžio 12 d. elektroniniu paštu pateikė 2014 m. balandžio 7 d. raštą Nr. (19.8-33)SD-2412 Dėl Pasiūlymų valstybės investicijų 2015-2017 metų programai ir 2015 m. balandžio 9 d. raštą Nr. (19.8-33)SD-2319 Dėl Pasiūlymų valstybės investicijų 2016-2018 metų programai. Šiuose, socialinės globos įstaigoms, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Ministerija, adresuotuose raštuose Ministerija nurodo, kokiems projektams atitinkamais metais bus teikiami prioritetai, ir išvardija Įstaigų projektų atrankos komisijos darbo reglamento 3.2 punkte įtvirtintus Investicijų projektų atrankos kriterijus.

Remiantis tuo, kad minėtuose raštuose jokie nauji pateikti investicijų projektų pasiūlymų pirmenybę apibūdinantys požymiai (veiksniai) nenurodomi, laikytina, kad šiais raštais nei 2015 metų, nei 2016 metų valstybės investicijų programai investicinių projektų prioritetai nustatyti nebuvo.

Manytina, kad siekiant skaidrinti įstaigų, kurioms siūloma rengti investicijų projektus, atrankos procedūras būtų tikslinga imperatyviai nustatyti, kokie yra ir kas nustato prioritetus, kas lemia projekto pasiūlymo aktualumą, tikslingumą ir ekonomiškumą, o projektų vertinimo procesą organizuoti tokiu būdu, kad Komisijos posėdžių protokoluose būtų užfiksuoti visi vertinti projektų pasiūlymai ir konkretūs vertinimo rezultatai.

3.1.3. Nepakankamai reglamentuojama Priežiūros departamento veikla.

Kaip minėta atrenkant valstybės investicijų projektus, Priežiūros departamento funkcijos yra šios:

- apibendrina iš socialinių paslaugų įstaigų gautus investicijų projektų pasiūlymus ir teikia juos Įstaigų projektų atrankos komisijai;
- įvertina pateiktų investicijų projektų atitiktį Investicijų projektų rengimui taikomų reikalavimų aprašui, patvirtintam Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 201, ir apibendrintą informaciją apie pateiktus investicijų projektus teikia Svarstyti Įstaigų projektų atrankos komisijai;
- informuoja investicijų projektų rengėjus apie atrinktus socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektus.

Ministerijos teisės aktuose, reglamentuojančiuose valstybės investicijų administravimo klausimus, minėtos Priežiūros departamento funkcijos nedetalizuojamos. Kaip nurodė Ministerijos ir Priežiūros departamento atstovai, Departamento funkcijos atrenkant valstybės investicijų projektus taip pat nedetalizuotos ir Priežiūros departamento teisės aktuose. Apie investicinių projektų, jų įgyvendinimo vertinimą, medžiagos rengimą Komisijai užsimenama tik Komisijos sekretoriaus pareigas einančio Priežiūros departamento Turto valdymo skyriaus vedėjo K. T. pareigybės aprašyme⁷.

Atsižvelgiant į tai, kad esamas reglamentavimas nenustato tokių procedūrų skaidrumui aktualių reikalavimų kaip terminų, trūkumų šalinimo, trūkumų nepašalinimo pasekmių ir pan., darytina išvada, kad yra suteikiama pernelyg plati diskrecija projektų vertinimo organizavimo ir įgyvendinimo stebėsenos procesuose. Todėl manytina, kad ši diskrecija turėtų būti labiau ribojama Ministerijos arba Priežiūros departamento teisės aktais, kuriais turėtų būti reglamentuoti minėti procedūriniai klausimai.

3.1.4. Investicijų projektų atrankos kriterijai ir jų taikymo praktika neužtikrina socialinių paslaugų įstaigų parengtu valstybės investicijų projektų atrankos objektyvumo ir skaidrumo.

⁷ Priežiūros departamento interneto svetainėje (<http://sppd.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/>) skelbiamoje pareigybės aprašymo ištraukoje nurodoma, kad „Šias pareigas einantis valstybės tarnautojas vykdo šias funkcijas:

2.1. vertina Socialinių paslaugų įstaigų investicijų programos investicinius projektus, vertina jų įgyvendinimo eigą, rengia ataskaitas;

2.2. rengia medžiagą Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos komisijai; <...>“.

Prieiga per internetą: http://sppd.lt/media/mce_filebrowser/2017/01/10/Karolis.pdf (žiūrėta 2017-03-28).

Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 15 punkte nustatyta, kad Komisija, vadovaudamasi investicijų projektų atrankos kriterijais, atrenka socialinių paslaugų įstaigų, kurioms buvo pasiūlyta rengti projektus, parengtus investicijų projektus, kuriuos „Ministerijos vadovybei“ siūlo įtraukti į ateinančių metų Valstybės investicijų programą. Atrankos kriterijai nustatyti Įstaigų projektų atrankos komisijos darbo reglamento 3.2 punkte. Pagal šį punktą, viena iš Komisijos funkcijų yra *„atrinkti <...> investicijų projektus <...> vadovaujantis šiais investicijų projektų atrankos kriterijais ir jų reikšmėmis:*

<...> gyvenamųjų patalpų būklei gerinti, siekiant, kad gyvenamosiose patalpose gyventojų skaičius atitiktų teisės aktų keliamus reikalavimus;

<...> neįgaliųjų poreikiams tenkinti (liftai, keltuvai, pandusai);

<...> socialinių paslaugų įstaigų patalpų, inžinerinių tinklų avarinei ar kritinei būklei pašalinti, avarinei ar kritinės būklės įrangai atnaujinti;

<...> socialinių paslaugų įstaigų šildymo sąnaudoms mažinti, jeigu įstaigai reikalingos lėšos bendrajam finansavimui, kai projektas įgyvendinamas (planuojamas įgyvendinti) iš kitų finansavimo šaltinių;

<...> tęstiniam investicijų projektams, skirtiems užbaigti įrengti gyvenamąsias patalpas neįgaliesiems apgyvendinti, atsižvelgiant į neįgaliesiems teikiamų paslaugų poreikį regione“.

Pažymėtina, kad kelia abejonių atrankos kriterijams nustatyti naudojama lingvistinė konstrukcija, t. y. abejotina, ar pagrįstai naudojama bendratis, pvz., kriterijus yra *„neįgaliųjų poreikiams tenkinti“*.

Kaip minėta, Įstaigų projektų atrankos komisijos darbo reglamento 3.2 punkte nustatyta, kad Komisija atrenka investicijų projektus vadovaujantis atrankos kriterijais ir jų reikšmėmis, kurios šiame punkte nedetalizuojamos. Iki 2015 m. gegužės 5 d. Įstaigų projektų atrankos komisijos darbo reglamento pakeitimų (Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. gegužės 5 d. įsakymas Nr. A1-253) 9 punkte buvo nurodoma, kad *„Pateiktų investicijų projektų atitiktį kiekvienam atrankos kriterijui komisijos nariai vertina, suteikdami jam nuo 0 iki 10 balų.“* O po 2015 m. gegužės 5 d. Įstaigų projektų atrankos komisijos darbo reglamento 9 punkto pakeitimo punkte nustatyta: *„Jei socialinės globos įstaigos⁸ reikšmingai keičia bendrą investicijų projekto vertę, komisija analizuoja projektų vertės pasikeitimo priežastis ir vertina pokyčių pagrįstumą.“* Iš to darytina išvada, kad nuo 2015 m. gegužės 5 d. norminiu lygmeniu projektų atitikimas atrankos kriterijams nediferencijuojamas⁹. Nepaisant to, 2015 m. rugpjūčio 20 d. vykusio Komisijos

⁸ Pažymėtina, kad čia įvedamas naujas terminas „socialinės globos įstaigos“, nors prieš tai buvo naudojamas „socialinių paslaugų įstaigos“.

⁹ Pažymėtina, kad buvusi atrankos kriterijų reikšmių sistema yra kritikuotina, nes vertinimas nuo 0 iki 10 balų be formalizuoto konkretesnio diferencijavimo (atitinkamo balo skyrimo pagrindo) gali būti pernelyg subjektyvus, pavyzdžiui, kas lemia vertinamųjų balų skyrimą pagal kriterijų „neįgaliųjų poreikiams tenkinti (liftai, keltuvai,

posėdžio metu (2015 m. rugpjūčio 21 d. protokolas Nr. D5-189) Komisija nutarė, „<...> į Valstybės investicijų programą 2016 m. siūlyti įtraukti 22 socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų, finansavimą skiriant daugiausia balų reitinge surinkusiems projektams bei paskirstyti lėšas pagal investicijų projektus, skiriant jų įgyvendinimui 2952 tūkst. Eur. <...>“. Šio posėdžio protokolo priedas pavadintas „Valstybės investicijų 2016 metų programai pateiktų socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų reitingas (2015-08-20)“, kuriame projektai sureitinguoti skiriant arba neskiriant jiems po 10 balų pagal minėtus kriterijus. Analogiška situacija buvo ir 2016 metais: 2016 m. rugpjūčio 12 d. vykusio Komisijos posėdžio metu (2016 m rugpjūčio 12 d. protokolas Nr. D54-290) „Prieš atlikdami investicijų projektų vertinimą Komisijos nariai nutarė investicijų projektams skirti po 1 balą už kiekvieną kriterijų, kurį jie atitinka.“ Prie šio posėdžio protokolo irgi pridėdamas priedas pavadintas „Valstybės investicijų 2017 metų programai pateiktų socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų reitingas (2016-08-12)“, kuriame projektai taip pat sureitinguoti skiriant arba neskiriant jiems balus (po vieną balą) pagal tuos pačius kriterijus. Iš šių atvejų matyti, kad nepaisant to, jog teisės aktai nenumato projektų atitikties atrankos kriterijams vertinimo balais „nuo iki“, praktikoje vertinimas vykdomas suteikiant, arba nesuteikiant balus.

Susipažinus su minėta projektų atitikties atrankos kriterijams vertinimo, skiriant arba neskiriant balus, praktika, kyla abejonių, ar visuomet vertinimas yra išsamus ir objektyvus, pavyzdžiui:

- vertinant Jurdaičių socialinės globos namų projektą „Jurdaičių socialinės globos namų 150 vietų gyvenamojo korpuso, valgyklos ir administracinio korpuso vidaus patalpų remontas“, Komisija balų apskritai neskyrė (2015 m. rugpjūčio 21 d. protokolo Nr. D5-189 priedas), nors pačiame projekte nurodoma, kad jo tikslas yra „pagerinti globos namų gyventojų ir darbuotojų gyvenimo ir darbo sąlygas, sukurti čia gyvenantiems žmonėms su negalia jaukią ir saugią gyvenamąją aplinką, atitinkančią Lietuvos higienos ir socialinės globos normas“, vienas iš uždavinių – „Irengti pandusus prie įėjimų į pastatus (3 vnt.)“, t. y. bent formaliai vieną kriterijų „neįgaliųjų poreikiams tenkinti (lifantai, keltuvai, pandusai)“ turėtų atitikti, o balų neskiriamo priežastis nei protokole, nei jo priede nenurodoma;

- vertinant Linkuvos socialinių globos namų projektą „Linkuvos socialinių globos namų pandusus prie pastatų įrengimas“, kurio tikslas yra „pagerinti globos namų gyventojų ir darbuotojų gyvenimo ir darbo sąlygas, sukurti čia gyvenantiems žmonėms su negalia jaukią ir saugią gyvenamąją aplinką, atitinkančią Lietuvos higienos ir socialinės globos normas“, o uždavinys – „<...> įrengti pandusus prie įėjimų į pastatus (3 vnt.)“, Komisija skyrė 10 balų ir projektą

---

pandusai)“ jeigu socialinių paslaugų įstaiga planuoja įrengti liftą, t. y. šiuo atveju turėtų būti skiriama 10 balų, ar gali būti mažiau, atsižvelgus, pavyzdžiui, į aukštų skaičių, ir t. t.

įvertinimo kaip atitinkantį kriterijų „*neįgalųjų poreikiams tenkinti (liftai, keltuvai, pandusai)*“ (2015 m. rugpjūčio 21 d. protokolo Nr. D5-189 priedas);

- 2015 m. rugsėjo 25 d. vykusio Komisijos posėdžio metu (2015 m. rugsėjo 25 d. protokolas Nr. D5-214) Komisija nusprendė siūlyti skirti lėšas Raseinių rajono savivaldybės projektui „Socialinių paslaugų plėtra asmenims su protine ir kompleksine negalia Raseiniuose, Kalnų g. 15A“, Kėdainių rajono savivaldybės projektui „Šėtos socialinio ir ugdymo centro Ramygalos g. 34A, Šėtos mstl., Kėdainių r. rekonstrukcija“ ir Vilniaus rajono savivaldybės projektui „Šeimos ir vaiko gerovės centro pastatų, esančių adresu Mokyklos g. 64, Geisiškių k., Dūkštų šen., Vilniaus r., vidaus darbų užbaigimas“, nors nei šiame, nei kituose protokoluose nėra užfiksuotas šių projektų atitikimo atrankos kriterijams vertinimas.

Apibendrinat tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad socialinių paslaugų įstaigų parengtų valstybės investicijų projektų atrankos objektyvumą ir skaidrumą padidinti galėtų projektų atrankos sistema, kuri apimtų tiek kiekybinius, tiek kokybinius bei efektyvumo atrankos kriterijus, o atitikimas kiekvienam kriterijui būtų diferencijuojamas pagal iš anksto žinomas ir aiškias taisykles¹⁰, be to kiekvieno projekto atitikimas kriterijams ir atitikimo diferenciacija turėtų būti įforminama raštiškai, pavyzdžiui posėdžio protokole ar vertinimo pažymoje (lentelėje).

3.1.5. Ne visada socialinių paslaugų įstaigų parengti valstybės investicijų projektai atrenkami pagal atitikimą atrankos kriterijams.

Kaip minėta, pagal Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 15 punktą, Komisija, vadovaudamasi investicijų projektų atrankos kriterijais, atrenka socialinių paslaugų įstaigų, kurioms buvo pasiūlyta rengti projektus, parengtus investicijų projektus, kuriuos „Ministerijos vadovybei“ siūlo įtraukti į ateinančių metų Valstybės investicijų programą. 2016 m. rugpjūčio 12 d. vykusio Komisijos posėdžio metu (2016 m. rugpjūčio 12 d. protokolas Nr. D5-290) „*Prieš atlikdami investicijų projektų vertinimą Komisijos nariai nutarė investicijų projektams skirti po 1 balą už kiekvieną kriterijų, kurį jie atitinka.*“ Manytina, kad būtent šiuo

¹⁰ Pavyzdžiui, Pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 6 prioriteto „Darnaus transporto ir pagrindinių tinklų infrastruktūros plėtra“ 06.3.1-LVPA-K-107 priemonės „Gamtinių dujų skirstymo sistemų modernizavimas ir plėtra“ projektų finansavimo sąlygų aprašo NR. 1, patvirtinto Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2016 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. 1-221, 2 priedą, kriterijaus „Vartotojai, kuriems sukuriama nauda, įdiegus pažangiosios infrastruktūros elementus“ balai apskaičiuojami pagal formulę: $Q=(100 \times N)/V$, kur Q – prie gamtinių dujų skirstymo operatoriaus valdomos lokalsios gamtinių dujų skirstymo sistemos prijungtų vartotojų, kuriems sukuriama nauda, įdiegus pažangiosios infrastruktūros elementus, procentas; N – prie gamtinių dujų skirstymo operatoriaus valdomos lokalsios gamtinių dujų skirstymo sistemos prijungtų vartotojų, kuriems sukuriama nauda, įdiegus pažangiosios infrastruktūros elementus, skaičius; V – visų prie gamtinių dujų skirstymo operatoriaus valdomos lokalsios gamtinių dujų skirstymo sistemos prijungtų vartotojų, skaičius. Atitinkamai, už projektu įdiegiamų pažangiųjų sistemų procentą gamtinių dujų skirstymo operatoriaus valdomoje lokaloje gamtinių dujų skirstymo sistemoje skiriama tiek balų: jei Q reikšmė yra 0 – 3 procentai – projektui suteikiama 10 balų; jei Q reikšmė yra 3 – 5 procentai – 15 balų; jei Q reikšmė yra 5 – 10 procentai – projektui suteikiama 25 balų; jei Q reikšmė yra virš 10 procentų – projektui suteikiama 40 balų. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d51aab20559d11e6b72ff16034f7f796> (žiūrėta 2017-04-07).

veiksmu buvo įvertintas kiekvieno projekto atitikimas atrankos kriterijams ir tai turėjo būti pagrindas konkrečių projektų atrinkimui. Tačiau toliau Komisija nusprendė nepaisyti šio atitikimo atrankos kriterijams nepaistyti, ir projektus atrinkti kitais pagrindais. Protokole nurodoma: „Komisija vadovaudamasi Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. gegužės 8 d. įsakymo Nr. AI-254 „Dėl socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“ 8 punktu, įvertinusi investicijų projektų pasiūlymų atitiktį atrankos prioritetams ir projektų pasiūlymų aktualumą, tolesnį projektų įgyvendinimo tikslingumą bei ekonomiškumą, nutarė atrinkti projektus, neatsižvelgdama į surinktą balų vidurkį ir perkelti į projektų reitingo lentelės apačią, taip siūlydama neskirti jiems finansavimo. Šių projektų reitingo lentelės eilutė pažymima žvaigždute (*).“ Toks Komisijos sprendimas antikorpuciniu požiūriu yra kritikuotinas dėl šių priežasčių:

- remiantis nustatyto teisiniu reglamentavimu, šioje projektų atrankos stadijoje (socialinių paslaugų įstaigų, kurioms buvo pasiūlyta rengti projektus, parengtų investicijų projektų atranka) projektų vertinimas pagal jų „atitiktį atrankos prioritetams ir projektų pasiūlymų aktualumą, tolesnį projektų įgyvendinimo tikslingumą bei ekonomiškumą“ yra negalimas, nes Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 8 punktas reglamentuoja ne projektų atranką, o projektų **pasiūlymų** vertinimą, pagal kurį atrankamos įstaigos, kurioms tikslinga siūlyti rengti investicijų projektus.

- Niekur neužfiksuota (visiškai neaišku), kaip buvo įvertintas visų projektų atitikimas atrankos prioritetams, projektų pasiūlymų aktualumas, tolesnis projektų įgyvendinimo tikslingumas bei ekonomiškumas. Dėl to susidaro plati erdvė interpretacijoms dėl galimo subjektyvumo, nes pavyzdžiui projektas „Jonavos globos namų pastato rekonstravimas“, surinkęs keturis balus iš penkių galimų, atrinktas nebuvo, o projektas „Šėtos socialinio ir ugdymo centro Ramygalos g.34A, Šėtos mstl., Kėdainių r. rekonstrukcija“, surinkęs du balus iš galimų penkių, buvo atrinktas¹¹.

Manytina, kad siekiant skaidrinti valstybės investicijų projektų atrankos procesą, ir mažinti prielaidas abejoti atrankos objektyvu, tokios praktikos turėtų būti atsisakoma, o atranka vykdoma griežtai pagal nustatytus aiškius ir nedviprasmiškus atrankos kriterijus.

3.1.6. Galimai ne visi sprendimai priimami Įstaigų projektų atrankos komisijos posėdžių metu.

Kaip minėta, Komisijos funkcijos yra atrinkti įstaigas, kurioms tikslinga siūlyti rengti investicijų projektus, (Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 8 punktas) ir po to atrinkti investicijų projektus, kuriuos „Ministerijos vadovybei“ siūlo įtraukti į

¹¹ Pastebėtina, kad ir prašomas finansavimas šiems projektams buvo panašus: projektui „Jonavos globos namų pastato rekonstravimas“ – 462 tūkst. Eur, projektui „Šėtos socialinio ir ugdymo centro Ramygalos g.34A, Šėtos mstl., Kėdainių r. rekonstrukcija“ – 461 tūkst. Eur (2016 m. rugpjūčio 12 d. protokolo Nr. D5-290 Priedas Nr. 1 „Valstybės investicijų 2017 metų programai pateiktų socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų reitingas (2016-08-12)“.

ateinančių metų Valstybės investicijų programą (Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 15 punktas). Remiantis tuo, kad pagal Komisijos darbo reglamento 6 punktą „Komisijos darbo formos yra posėdžiai“, darytina išvada, jog sprendimai dėl minėtų atrankų turėtų būti priimami posėdžių metu ir fiksuojami protokoluose (Komisijos darbo reglamento 7 punktas). Tačiau susipažinus su 2015 ir 2016 metų Komisijos posėdžių protokolais, kyla abejonų, ar per kai kuriems posėdžiams skirtą laiką, Komisijos nariai turėjo galimybę visapusiškai ir išsamiai įsigilinti į svarstomus klausimus, pavyzdžiui:

- 2015 m. rugpjūčio 20 d. posėdis vyko nuo 16:00 iki 16:47 (2015 m. rugpjūčio 21 d. protokolas Nr. D5-189), t. y. 47 minutės. Posėdžio darbotvarkę sudarė trys klausimai: „1. Valstybės investicijų programos 2016 m. lėšų paskirstymo; / 2. Papildomų lėšų skyrimo 2015 m. Suvalkijos socialinės globos namų vykdomam investicijų projektui ir Aukštėlės socialinės globos namų remonto darbams atlikti; / 3. Susidariusios situacijos įgyvendinant Kupiškio rajono savivaldybės investicinį projektą“. Protokole nurodoma, kad Komisijai priimant sprendimą pirmu klausimu, „Komisijos nariai apsvairstė visų 28 pateiktų projektų tikslingumą ir vienbalsiai nutarė <...>“. Iš to darytina išvada, kad per 47 minutes Komisija sugebėjo įvertinti 28 valstybės investicijų projektus (2016 metams), priimti sprendimus dėl dviejų projektų papildomo finansavimo 2015 metais, ir išnagrinėti susidariusią situaciją įgyvendinant Kupiškio rajono savivaldybės investicinį projektą, o tai reiškia, kad vidutiniškai vieno atvejo svarstymui buvo skiriama apie 90 sekundžių (47 min. / (28 + 2 + 1) = 1,52 min.).

- 2016 m. gegužės 18 d. posėdis vyko nuo 10:30 iki 12:00 (2016 m. gegužės 18 protokolas Nr. D5-185), t. y. 90 minutes. Šio posėdžio metu buvo pristatyti 32 valstybės investicijų 2017 metų programos investicijų projektų pasiūlymai ir informuota apie jų aktualumą, bei preliminariai atrinkti projektų pasiūlymai, kurie atitiko nustatytus reikalavimus. Tai reiškia, kad vidutiniškai įsigilinti į kiekvieną projekto pasiūlymą buvo skirta po 167 sekundes (90 min. / 32 = 2,81 min.).

- 2016 m. rugpjūčio 12 d. posėdis vyko nuo 11:00 iki 12:30 (2016 m. rugpjūčio 12 d. protokolas Nr. D5-290), t. y. 90 minutes. Posėdžio darbotvarkę sudarė trys klausimai: „1. Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo rezultatai 2016 m. I pusmetį; / 2. Pateiktų prašymų dėl papildomo finansavimo 2016 m. vertinimas; / 3. Pateiktų projektų dėl 2017 m. finansavimo vertinimas.“ Iš šio protokolo turinio darytina išvada, kad per 90 minučių Komisija sugebėjo išnagrinėti atskaitą apie 2016 metų I pusmečio 26-ių projektų įgyvendinimą, priimti sprendimus dėl 11-os projektų papildomo finansavimo 2016 metais ir įvertinti 35 valstybės investicijų projektus (2017 metams), o tai reiškia, kad vidutiniškai vieno atvejo svarstymui buvo skiriama apie 75 sekundes (90 min. / (26 + 11 + 35) = 1,25 min.).

Abejones dėl klausimų nagrinėjimo išsamumo ir sprendimų objektyvumo didina ir tai, kad posėdžių protokoluose pasigendama sprendimų motyvų. Tai ypač akivaizdu, kai priimami

sprendimai dėl skirtino finansavimo dydžio. Pavyzdžiui, 2016 m. rugpjūčio 12 d. vykusio posėdžio metu (2016 m. rugpjūčio 12 d. protokolas Nr. D5-290), Komisija nusprendė tik penkiems projektams siūlyti skirti finansavimą lygiai tokio dydžio, kokio prašė socialinių paslaugų įstaiga¹², o kitiems projektams (20 projektų) siūlomas finansavimas svyruoja nuo 98 iki 9 proc. socialinių paslaugų įstaigų prašomos sumos¹³. Nepaisant pakankamai įvairaus siūlyimų spektro, nei viename posėdžio protokole neužfiksuoti šių sprendimų motyvai. Iš to darytina išvada, kad konkreti suma, pagal nežinomus kriterijus, jau būna parinkta iš anksto, o posėdžio metu, ji tik patvirtinama.

Analogiška situacija pastebima ir tais atvejais, kai metų bėgyje yra sprendžiami klausimai dėl papildomo finansavimo skyrimo ir dėl to kylančio poreikio perskirstyti finansavimą, bei dėl sutaupytų lėšų paskirstymo. Pavyzdžiui, 2015 m. birželio 23 d. posėdyje Komisija (2015 m. birželio 30 d. protokolas Nr. D5-156) nutarė projektui „Vaikų, nukentėjusių nuo seksualinės prievartos, pagalbos centro steigimas“ papildomai skirti 28962,00 Eur, atitinkamai sumažinant finansavimą Obelių vaikų globos namams. Obelių vaikų globos namams finansavimą nuspręsta sumažinti (58 tūkst. Eur) ir 2015 m. rugpjūčio 20 d. vykusio posėdžio metu (2015 m. rugpjūčio 21 d. protokolas Nr. D5-189), skiriant šias lėšas Suvalkijos socialinės globos namams (6 tūkst. Eur) ir Aukštelkės socialinės globos namams (42 tūkst. Eur). 2015 m. lapkričio 25 d. protokole Nr. D5-283 (posėdis vyko 2015 m. lapkričio 24 d.) užfiksuota, kad „Komisijos nariai vienbalsiai nutarė Telšių rajono savivaldybės nepanaudotas lėšas skirti Vilniaus miesto savivaldybės investicijų projektui „Politinių kalinių ir tremtinių šeimų sugrįžimas į Lietuvą ir aprūpinimo programos įgyvendinimas savivaldybėse“ įgyvendinimui, viso 2015 m. – 126940 Eur.“ 2015 m. gruodžio 10 d. vykusio posėdžio metu (2015 m. gruodžio 14 d. protokolas Nr. D5-307) buvo nuspręsta „<...> 2015 m. Dūseikių socialinės globos namų nepanaudotą sumą – 2607,35 Eur, skirti Utenos socialinės globos

¹² Šie projektai yra: „Specialiųjų socialinės globos namų „Tremtinių namai“ pastatų rekonstrukcija, adresu Meškiotojų g. 22, Vilnius“ (prašytas ir skirtas finansavimas – 260 tūkst. Eur), „Dūseikių socialinės globos namų, esančių Stoties g. 14, Dūseikių k., Telšių r., gyvenamojo pastato 18D2p mansardos rekonstrukcija“ (prašytas ir skirtas finansavimas – 170 tūkst. Eur), „Jasiuliškių socialinės globos namų Jasiuliškio k. 3, Ukmergės r., 13N2/P gyvenamojo korpuso I aukšto patalpų bei avarinių vamzdinių jungiamuosiuose koridoriuose kapitalinis remontas“ (prašytas ir skirtas finansavimas – 180 tūkst. Eur), „Šiaulių vaikų globos namų „Šaltinis“ pastato, esančio Vytauto g. 182, Šiaulių m., pamato remontas“ (prašytas ir skirtas finansavimas – 30 tūkst. Eur) ir „Visagino socialinės globos namų, esančių Dūkšto kel. 68, Visaginas, lifto keitimas“ (prašytas ir skirtas finansavimas – 60 tūkst. Eur).

¹³ Pavyzdžiui:

- projektui „Vilijampolės socialinės globos namų pastato 7N4p, esančio Apuolės g. 44, Kaimo m., Kauno r., langų, durų ir liftų keitimas“ įgyvendinti socialinių paslaugų įstaiga prašė skirti 205 tūkst. Eur, o Komisija pasiūlė skirti 200 tūkst. Eur, t. y. 98 proc. prašomos sumos;
- projektui „Marijampolės specialiųjų socialinės globos namų gyvenamojo pastato būklės gerinimas, Bažnyčios g. 23 A, Marijampolėje“ įgyvendinti socialinių paslaugų įstaiga prašė skirti 200 tūkst. Eur, o Komisija pasiūlė skirti 180 tūkst. Eur, t. y. 90 proc. prašomos sumos;
- projektui „Jurdaičių socialinės globos namų, esančių Dvaro g. 25, Jurdaičių k., Joniškio r., 150 vietų gyvenamojo korpuso, valgyklos ir administracinio korpuso vidaus patalpų remontas (II etapas)“ įgyvendinti socialinių paslaugų įstaiga prašė skirti 254 tūkst. Eur, o Komisija pasiūlė skirti 130 tūkst. Eur, t. y. 51 proc. prašomos sumos;
- projektui „Utenos socialinės globos namų A ir B gyvenamųjų korpusų, Kupiškio g. 66, Utenos m., Utenos r., rekonstravimas“ įgyvendinti socialinių paslaugų įstaiga prašė skirti 405 tūkst. Eur, o Komisija pasiūlė skirti 50 tūkst. Eur, t. y. 12 proc. prašomos sumos;
- projektui „Telšių „Vilties“ mokyklos pastato, esančio Kauno g. 9A, Telšių m., rekonstrukcija“ įgyvendinti socialinių paslaugų įstaiga prašė skirti 1279 tūkst. Eur, o Komisija pasiūlė skirti 120 tūkst. Eur, t. y. 9 proc. prašomos sumos.

namų investicinio projekto „Utenos socialinės globos namų A ir B gyvenamųjų korpusų Kupiškio g. 66, Utenos m., Utenos r., rekonstravimas“ įgyvendinimui <...>“. Kadangi nei vienas iš paminėtų Komisijos sprendimų nėra motyvuotas, nėra aišku, kaip yra nusprendžiama, kuriam projektui sumažinti finansavimą, kam skirti sutaupyti lėšas, ir kas *de facto*, o ne *de jure* priima tokius sprendimus.

3.1.7. Neviešinama Įstaigų projektų atrankos komisijos veikla.

Teisinis reglamentavimas, nustatantis Komisijos veiklą, neapima klausimų, susijusių su veiklos viešinimu, t. y. nėra nustatytas nei imperatyvas, nei dispozityvas viešinti Komisijos sudėtų ir sprendimus. Susipažinus su informacija, skelbiama Ministerijos ir Priežiūros departamento interneto svetainėse (atitinkamai: www.socmin.lt ir www.sppd.lt), duomenų apie Įstaigų projektų atrankos komisijos veiklą kaip pat rasti nepavyko¹⁴. Todėl darytina išvada, kad teigiama praktika šioje srityje taip pat nėra susiformavusi.

Atsižvelgiant į tai, kad viešumo stoka suponuoja priimamų sprendimų skaidrumo stoką, esama situacija laikytina netoleruotina¹⁵. Ir todėl manytina, kad teisinis reglamentavimas turėtų nustatyti prievolę viešai skelbti visus Komisijos posėdžių protokolus. Šios prievolės apribojimas galėtų būti pateisinamas tik tais atvejais, kai konkrečiu atveju prioritetą turėtų būti teikiamas ne visuomenės teisei žinoti, kur naudojami mokesčių mokėtojų pinigai, o asmens duomenų apsaugai.

Pažymėtina, taip pat ir tai, kad Komisijos posėdžių protokolų viešinimas būtų ir prevencinė priemonė nukreipta į tai, kad protokoluose būtų fiksuojama tikrovę atitinkanti informacija. Apie tokios priemonės poreikį byloja ta aplinkybė, kad sąmoningai, ar dėl neatidumo skirtinguose protokoluose apie tuos pačius projektus fiksuojama skirtinga informacija, pavyzdžiui:

- 2015 m. rugpjūčio 21 d. protokole Nr. D5-189 nurodoma, kad projekto „Kupiškio Šv. Kazimiero vaikų globos namų infrastruktūros modernizavimas“ bendra vertė yra **130 tūkst. Eur** ir tokią sumą prašoma skirti, o 2015 m. rugsėjo 25 d. protokole Nr. D5-214 nurodoma, kad projekto „Kupiškio Šv. Kazimiero vaikų globos namų infrastruktūros modernizavimas, Bokšto g. 21, Paketurių k., Kupiškio r. sav.“ Bendra vertė ir prašoma finansavimas yra **30 tūkst. Eur**;

- pagal 2015 m. rugpjūčio 21 d. protokolą Nr. D5-189 projekto „Raseinių vaikų globos namų aplinkos pritaikymas, sudarant sąlygas vaikų užimtumui ir saugumui“ bendra vertė ir prašomas skirti finansavimas yra **175 tūkst. Eur**, siūlomas finansavimas – **145 tūkst. Eur**, o pagal 2015 m. rugsėjo 25 d. protokolą Nr. D5-214 projekto „Raseinių vaikų globos namų, Kalnų g. 15,

¹⁴ Žiūrėta 2017-04-18.

¹⁵ Pažymėtina, kad viešumas yra vienas iš Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015 – 2025 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537, tikslų („26. Pirmasis Programos tikslas – siekti didesnio viešojo sektoriaus valdymo efektyvumo, sprendimų ir procedūrų skaidrumo, viešumo ir atskaitingumo visuomenei, didesnio valstybės tarnybos atsparumo korupcijai“), taip pat viešumas kaip efektyvi antikorupcinė priemonė pripažįstamas tarptautiniu mastu (<http://www.g20.utoronto.ca/2015/G20-Anti-Corruption-Open-Data-Principles.pdf>).

Raseinių m., Raseinių r., aplinkos pritaikymas, sudarant sąlygas vaikų užimtumui ir saugumui“ bendra vertė ir prašomas skirti finansavimas yra **145 tūkst. Eur**, siūlomas finansavimas – **130 tūkst. Eur**;

- 2016 m. gegužės 18 d. protokole Nr. D5-185 nurodoma, kad projekto „Jotainių pensionato gyvenamųjų pastatų Dvaro g. 1, Jotainių k., Panevėžio r., rekonstravimas“ įgyvendinimui prašoma skirti **233 tūkst. Eur**, o 2016 m. rugpjūčio 12 d. protokole Nr. D5-290, kad šiam projektui įgyvendinti prašoma skirti **406 tūkst. Eur**;

- pagal 2016 m. gegužės 18 d. protokolą Nr. D5-185, projekto „Specialiųjų socialinės globos namų „Tremtinių namai“ pastatų rekonstrukcija“ įgyvendinimui socialinių paslaugų įstaiga prašo skirti **232 tūkst. Eur**, o pagal 2016 m. rugpjūčio 12 d. protokolą Nr. D5-290 projektui „Specialiųjų socialinės globos namų „Tremtinių namai“ pastatų rekonstrukcija, adresu Meškeriojų g. 22, Vilnius“ prašoma skirti ir siūloma skirti suma yra **260 tūkst. Eur**.

Manytina, kad viešas Komisijos posėdžių protokolų skelbimas sudarytų galimybę suinteresuotoms socialinių paslaugų įstaigoms sužinoti, ar Komisijos nariams buvo pateikta tikrovę atitinkanti informacija ir esant poreikiui atitinkamai reaguoti.

PASIŪLYMAI

Teisės aktuose apibrėžti vartojamą sąvoką „Ministerijos vadovybė“, ir/arba išsamiau nustatyti atitinkamų asmenų (pvz., ministro, viceministrų, ministerijos kanclerio ir pan.) funkcijas.

Viešai skelbiamuose teisės aktuose reglamentuoti, nuo kada iki kada pateikiami investicinių projektų pasiūlymai, kada vyksta jų vertinimas ir iki kada gali būti teikiami patikslinimai, kada priimami galutiniai sprendimai ir t. t., arba informaciją šiai klausimai teikti per viešus skelbimus.

Atliekant įstaigų, kurioms siūloma rengti investicijų projektus, atrankos procedūras projektų vertinimo procesą organizuoti tokiu būdu, kad Komisijos posėdžių protokoluose būtų užfiksuoti visi vertinti projektų pasiūlymai ir konkretūs vertinimo rezultatai.

Ministerijos teisės aktuose aiškiai ir nedviprasmiškai reglamentuoti, kas nustato (Vyriausybė, ministras ar pan.) įstaigų, kurioms siūloma rengti investicijų projektus, atrankos prioritetus, kas lemia projekto pasiūlymo aktualumą, tikslingumą ir ekonomiškumą, kad projektų pasiūlymų atrankai turi įtakos ne tik kiekybiniai rodikliai, bet ir kokybiniai.

Ministerijos arba Priežiūros departamento teisės aktais detalizuoti Departamento veiklą atrenkant socialinių paslaugų įstaigų valstybės investicijų projektus ir nustatyti:

- terminus, per kuriuos vertinami projektų pasiūlymai ir patys projektai;
- projektų atitikties Investicijų projektų rengimui taikomų reikalavimų aprašui, patvirtintam

Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 201, vertinimo tvarką;

- projektų trūkumų šalinimo tvarką;
- nustatytų projektų trūkumų ir/arba trūkumų nepašalinimo pasekmes ir kitus aktualius klausimus.

Teisės aktuose aiškiau formuluoti socialinių paslaugų įstaigų parengtų valstybės investicijų projektų atrankos kriterijus ir įtraukti papildomų kiekybinių, kokybinių bei efektyvumo kriterijų.

Teisės aktais nustatyti aiškias ir viešais skelbiamas taisyklės, pagal kurias diferencijuotai vertinamas socialinių paslaugų įstaigų parengtu valstybės investicijų projektų atitikimas kiekvienas atrankos kriterijui, o kiekvieno projekto atitikimą kriterijams ir atitikimo diferenciaciją įforminti raštiškai, pavyzdžiui posėdžio protokole ar vertimo pažymyje (lentelėje).

Visais atvejais Įstaigų projektų atrankos komisijos protokoluose fiksuoti visų priimamų sprendimų motyvus, pateikiamus paaiškinimus, išsakytas pastabas, kiekvieno nario atskirąją nuomonę ir kitą skaidriai Komisijos veiklai reikšmingą informaciją.

Teisės aktuose nustatyti prievolę viešai skelbti visus Įstaigų projektų atrankos komisijos posėdžių protokolus.

3.2. FINANSAVIMO SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTAIGŲ INVESTICIJŲ PROJEKTAMS SKYRIMAS

Įstaigų projektų atrankos komisijai atrinkus investicijų projektus, kuriuos „Ministerijos vadovybei“ siūloma įtraukti į ateinančių metų Valstybės investicijų programą socialinės apsaugos ir darbo ministras įsakymu tvirtina atitinkamų metų socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo programą, kurioje išvardijami visi atrinkti ir finansuojami socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektai.

Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo 2016 m. programa buvo patvirtinta socialinės apsaugos ir darbo ministro 2016 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. A1-35 (toliau – Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo 2016 m. programa). Šiame dokumente nustatyti programos įgyvendinimo tikslai ir uždaviniai, programos įgyvendinimo, finansavimo ir atskaitomybės tvarka, programos vertinimo kriterijai ir laukiami rezultatai, taip pat išvardyti visi projektai ir jiems skiriamas finansavimas (1 priedas), bei kiekvieno projekto įgyvendinimo vertinimo kriterijų reikšmės (2 priedas).

Išanalizavus finansavimo socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektams skyrimo procedūras, darytina išvada, kad šioje veiklos srityje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

3.2.1. Viešai neskelbiama, kam skirtas finansavimas.

Susipažinus su informacija, skelbiama Ministerijos ir Priežiūros departamento interneto svetainėse (atitinkamai: www.socmin.lt ir www.sppd.lt)¹⁶, bei Teisės aktų registre atlikus paiešką pagal teisės akto numerį „A1-35“¹⁷, jokios informacijos apie Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo 2016 m. programą rasti nepavyko. Iš to darytina išvada, kad duomenys, kam buvo skirtas valstybės investicijų finansavimas, kokiems tikslams ir kokio dydžio finansavimas buvo skirtas, nėra viešai prieinami ir yra žinomi tik siauram ratui asmenų.

Atsižvelgiant į tai, kad viešumo stoka suponuoja priimamų sprendimų skaidrumo stoką, esama situacija laikytina netoleruotina. Ir todėl manytina, kad teisės aktai, kuriais tvirtinamos visos socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo programos, ir pačios programos turėtų būti skelbiamos viešai. Tokio viešumo apribojimas galėtų būti pateisinamas tik tais atvejais, kai konkrečiu atveju prioritetą turėtų būti teikiamas ne visuomenės teisei žinoti, kur naudojami mokesčių mokėtojų pinigai, o asmens duomenų apsaugai.

3.2.2. *Tobulintinos socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų finansavimo sutartys.*

Pagal Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo 2016 m. programos 6 punktą, finansuojamų projektų vykdytojai yra valstybės socialinės globos įstaigos¹⁸ ar savivaldybių administracijos, su kuriomis, remiantis Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo 2016 m. programos 7 punktu, Priežiūros departamentas sudaro socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų finansavimo sutartis. Susipažinus su šių sutarčių turiniu, pastebėtina, kad:

- Sutartyse iš duomenų apie projektą, kurio įgyvendinimui skiriamas finansavimas, nurodomas tik projekto vykdytojas, projekto pavadinimas ir skiriama suma. Tokia praktika laikytina ydinga, kadangi išskyrus projektų vykdytojų pateikiamus dokumentus konkretnesnės finansuojamų projektų detalės niekur nėra užfiksuotos, o tai suponuoja galimybę piktnaudžiauti koreguojant projektų turinį. Minimizuoti tokia galimybę padėtų įtraukimas daugiau duomenų apie projektą į sutartį ir (arba) projekto kaip priedo inkorporavimas į sutartį.

---

¹⁶ Žiūrėta 2017-04-19.

¹⁷ Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActSearch> (žiūrėta 2017-04-19).

¹⁸ Remiantis Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo 2016 m. programos 1 punktu, valstybės socialinės globos įstaigomis vadinamos socialinių paslaugų įstaigos, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Ministerija, o socialinių paslaugų įstaigos, kurių savininkė yra savivaldybė, – socialinių paslaugų įstaigos.

Pažymėtina, kad terminas, vartojamas įvardinti įstaigoms, kurių savininkė yra savivaldybė, ir terminas, vartojamas įvardinti apskritai visas įstaigas, kurios teikia socialines paslaugas, yra tas pats – socialinių paslaugų įstaigos. Dėl to, kad tas pats dalykas aiškinamas tuo pačiu dalyku (*idem per idem*), atsiranda tam tikrų neaiškumų, pavyzdžiui vienas iš programos įgyvendinimo uždavinių yra „*pagerinti socialinių paslaugų įstaigų veiklos sąlygas*“ (Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo 2016 m. programos 4.2 punktą), ir čia klausimas, ar siekiama gerinti visų įstaigų veiklos sąlygas, ar tik socialinių paslaugų įstaigų, kurių savininkė yra savivaldybė. Manytina, kad siekiant aiškesnio reglamentavimo, būtų tikslinga socialinių paslaugų įstaigas, kurių savininkė yra savivaldybė, įvardinti terminu „Savivaldybės socialinių paslaugų įstaiga“ ar „Savivaldybės socialinės globos įstaiga“.

- Sutartyse numatyta galimybė sutartį nutraukti prieš terminą vienos šalies iniciatyva¹⁹. Savaimė tokios galimybės egzistavimas nelaikytinas korupcijos riziką didinančiu veiksniu, tačiau atsižvelgiant į tai, kad sutartyse nenurodoma, kaip sprendžiami klausimai dėl pervestų ir nepanaudotų lėšų gražinimo bei atsiskaitymo už jau panaudotas lėšas, laikytina, jog tai paliekama projektų įgyvendinimą prižiūrinčių asmenų praktiškai neribotai diskrecijai. Manytina, kad ši diskrecija turėtų būti apribota arba teisės aktais, arba aiškiais sutarties sąlygomis.

PASIŪLYMAI

Viešai skelbti teisės aktus, kuriais tvirtinamos visos socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo programos, ir pačias programas.

Aiškiau apibrėžti socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų finansavimo sutarčių dalykus ir į sutartis įtraukti daugiau duomenų apie finansuojamus valstybės investicijų projektus ir (arba) šiuos projektus į sutartis inkorporuoti kaip priedus.

Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų finansavimo sutartyse nustatyti, kada galimas vienašališkas sutarties nutraukimas prieš terminą, ir kokias pasekmes tai sukelia, arba šiuos klausimus reglamentuoti teisės aktuose, arba apskritai panaikinti tokia galimybę.

3.3. SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTAIGŲ INVESTICIJŲ PROJEKTŲ VYKDYMO KONTROLĖ

Atliekant korupcijos rizikos analizę ir vertinant Ministerijos atliekamą valstybės investicinių projektų vykdymo kontrolę, analizuotos Ministerijos valdymo sričiai priskirtų investicijų projekto stebėsenos²⁰ ir investicijų projekto vertinimo²¹ procedūros.

Remiantis Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo 2016 m. programos 7 punkta, Priežiūros departamentas, „<...> renka ir kaupia informaciją apie projektų įgyvendinimą ir vertinimo kriterijus, analizuoja ją, vertina pasiektus rezultatus, renka iš projektų vykdytojų ataskaitas, apibendrina jas ir pateikia Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai (toliau – ministerija), teikia projekto vykdytojams metodinę paramą ir atlieka projektų stebėseną.“ Iš to darytina išvada, kad Ministerijos valdymo sričiai priskirtų socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų vykdymo kontrolės, plačiąją prasme, atlikimas faktiškai pavestas būtent Priežiūros departamentui.

¹⁹ Pvz., 2016 m. kovo 23 d. sutarties Nr. VIP-16-6 / SR-165, sudarytos tarp Priežiūros departamento ir Raseinių rajono savivaldybės administracijos, 19.2 punktas.

²⁰ Pagal Valstybės investicijų vertinimo kriterijų nustatymo ir pasiektų rezultatų vertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. rugpjūčio 13 d. įsakymu Nr. 1K-256, 3 punktą, „Investicijų projekto stebėseną (toliau – projekto stebėseną) – sistemingas duomenų apie investicijų projekto įgyvendinimą rinkimas, kaupimas ir apibendrinimas siekiant įvertinti investicijų projekto įgyvendinimą tam tikru laikotarpiu.“

²¹ Ten pat. „Investicijų projekto vertinimas – sistemingas ir objektyvus planuojamo įgyvendinti, įgyvendinamo ar baigto įgyvendinti investicijų projekto tinkamumo, rezultatyvumo, efektyvumo, naudingumo nustatymas.“

Išanalizavus teisinį reglamentavimą bei socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų kontrolės praktiką, darytina išvada, kad investicijų projektų kontrolės procedūrose yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

3.3.1. Nepakankamai reglamentuojama Priežiūros departamento veikla.

Iš teisinio reglamentavimo ir Departamento darbuotojų paaiškinimų nustatyta, kad atliekant projektų stebėseną ir vertinimą Departamentas:

- renka ir kaupia informaciją apie projektų įgyvendinimą ir vertinimo kriterijus;
- analizuoja informaciją apie projektų įgyvendinimą ir vertinimo kriterijus;
- vertina pasiektus rezultatus;
- iš projektų vykdytojų renka ataskaitas;
- apibendrina iš projektų vykdytojų surinktas ataskaitas ir pateikia Ministerijai;
- atlieka projektų vertinimus (patikrinimus) projektų įgyvendinimo vietoje;
- kt.

Nepaisant pakankamai plačių įgaliojimų šioje srityje, Priežiūros departamento veikla, atliekamos procedūros išsamiai neregamentuotos nei Ministerijos, nei Priežiūros departamento teisės aktais. Kaip minėta anksčiau apie investicinių projektų ir jų įgyvendinimo eigos vertinimą, ataskaitų rengimą, medžiagos rengimą Komisijai užsiminama tik Komisijos sekretoriaus pareigas einančio Priežiūros departamento Turto valdymo skyriaus vedėjo K. T. pareigybės aprašyme²².

Atsižvelgiant į tai, kad esamas reglamentavimas nenustato tokių procedūrų skaidrumui aktualių klausimų kaip, kaip atrenkamos socialinių paslaugų įstaigos patikrinimams, „keturių akių“ principo įgyvendinimas ir pan. darytina išvada, kad yra susidariusi pernelyg plati sprendimus priimančių ir juos vykdančių asmenų diskrecija projektų vykdymo kontrolės procesuose. Todėl manytina, kad ši diskrecija turėtų būti ribojama Ministerijos arba Priežiūros departamento teisės aktais, kuriais turėtų būti reglamentuoti kontrolės vykdymo procedūriniai klausimai.

Taip pat paminėtina, kad dėl reglamentavimo nepakankamumo neužtikrinamas projektų atrankos ir jų vykdymo kontrolės funkcijų atskyrimas, kadangi Komisijos sekretorius aktyviai dalyvauja ir finansuotinių projektų atrankoje (apibendrina projektų pasiūlymus ir teikia juos Komisijai, vertina projektų atitiktį ir apibendrintą informaciją teikia Komisijai ir kt.) ir atlieka projektų stebėseną, vertinimą (renka, kaupia, analizuoja informaciją apie projektų įgyvendinimą ir vertinimo kriterijus, vertina pasiektus rezultatus, teikia informaciją Ministerijai ir kt.). Manytina,

²² Priežiūros departamento interneto svetainėje (<http://sppd.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/>) skelbiamoje pareigybės aprašymo ištraukoje nurodoma, kad „Šias pareigas einantis valstybės tarnautojas vykdo šias funkcijas:

2.1. vertina Socialinių paslaugų įstaigų investicijų programos investicinius projektus, vertina jų įgyvendinimo eigą, rengia ataskaitas;

2.2. rengia medžiagą Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos komisijai; <...>“.

Prieiga per internetą: http://sppd.lt/media/mce_filebrowser/2017/01/10/Karolis.pdf (žiūrėta 2017-04-21).

kad toks funkcijų sutelkimas yra ydingas, kadangi susidaro didesnės galimybės piktnaudžiauti vykdant minėtas funkcijas, ir todėl yra netoleruotinas.

3.3.2. Investicijų projektų stebėsenos ir vertinimo reglamentavimas ir praktika neužtikrina pakankamai efektyvią ir objektyvią projektų vykdymo kontrolę.

Kaip minėta Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo 2016 m. programoje, be kita ko, nustatyti programos vertinimo kriterijai ir laukiami rezultatai, bei kiekvieno projekto įgyvendinimo vertinimo kriterijų reikšmės (2 priedas). Šios programos vertinamo kriterijai nustatyti jos 13 punkte, ir yra šie:

„- socialinių paslaugų įstaigų, kuriose atlikti būtini statinių statybos, rekonstravimo, kapitalinio remonto ar įrengimo darbai, skaičius;

- asmenų, kuriems pagerės teikiamų socialinių paslaugų kokybė, atlikus statinių statybos, rekonstravimo, kapitalinio remonto ar įrengimo darbus, skaičius;

- darbuotojų, kuriems pagerės darbo sąlygos, atlikus statinių statybos, rekonstravimo, kapitalinio remonto ar įrengimo darbus, skaičius;

- suremontuotų, rekonstruotų, naujai pastatytų patalpų ar sutvarkytos aplinkos plotas, m².“

Taip pat apibendrintai numatyta, „<...> kad įgyvendinus Programą, 26 socialinių paslaugų įstaigose bus atlikti būtini statinių statybos, rekonstravimo ir kapitalinio remonto darbai, įsigyta reikalingos įrangos, gyvenimo sąlygos pagerės apie 2 100 asmenų, darbo sąlygos pagerės apie 800 asmenų, apie 27 tūkst. m² ploto bus atlikti remonto, rekonstrukcijos, naujos statybos ar aplinkos tvarkymo darbai“ (Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo 2016 m. 15 punktas).

Atliekant korupcijos rizikos analizę ir susipažinus su kai kuriais socialinių paslaugų įstaigų projektais, kuriems buvo skirtas finansavimas, ir jų įgyvendinimo atskaitomis, nustatyta atveju, kai kyla abejonių, ar lėšos buvo panaudotos tinkamai. Pavyzdžiui, Linkuvos socialinės globos namų projektui „Linkuvos socialinės globos namų, esančių Linkavičių g. 1, Linkavičių k., Pakruojo r., pandusų prie pastatų įrengimas“ buvo skirta 22 tūkst. Eur. Pagal šį projektą turėjo būti įrengti trys pandusai: prie dviejų gyvenamųjų korpusų ir administracinio pastato. Įstaiga pateikusi atskaitas²³, nurodė, kad trys pandusai buvo įrengti. Tačiau pagal Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – CVP IS) skelbiamą 2016 m. gegužės 16 d. statybos rangos sutartį Nr. 002, sudarytą tarp Linkuvos socialinės globos namų ir Uždarnosios akcinės bendrovės „Pakruojo

²³ 2017 m. vasario 14 d. lentelė Nr. 42 „Informacija apie valstybės lėšų panaudojimą 2016 metais įgyvendinamiems investicijų projektams (investicijų projektų įgyvendinimo programoms)“ ir 2017 m. vasario 14 d. lentelė Nr. 43 „Informacija apie valstybės lėšų panaudojimą investicijų projektams (investicijų projektų įgyvendinimo programoms), baigtiems įgyvendinti 2016 metais“.

remontas²⁴, perkami darbai buvo: panduso įrengimas prie administracinio pastato, panduso įrengimas prie maldų pastato ir panduso įrengimas prie gyvenamojo korpuso (sutarties priedas „Pasiūlymas“). Be šio neatitikimo taip pat paminėtina, kad minėtos sutarties vertė 20 270,15 Eur, o tai reiškia, kad už šiuos darbus buvo sumokėta 1729,85 Eur mažiau, nei skirtas finansavimas. Tačiau užuot grąžinusi sutaupytas lėšas Ministerijai socialinės globos įstaiga, pagal jos interneto svetainėje skelbiamą informaciją apie 2016 metų birželio mažos vertės viešuosius pirkimus, įmonei UAB „Remontas“ už pandusų įrengimo papildomus darbus sumokėjo 1800,00 Eur²⁵. Pažymėtina, kad Juridinių asmenų registre veikiančio (registruoto) juridinio asmens UAB „Remontas“ rasti nepavyko²⁶, todėl darytina prielaida, kad 1800,00 Eur taip pat galėjo būti sumokėti Uždarajai akcinei bendrovei „Pakruojo remontas“.

Remiantis šiuo pavyzdžiu, darytina išvada, kad esamas kontrolės mechanizmas yra nepakankamai efektyvus. Manytina, kad formalių atskaitų pateikimas šiuo atveju yra nepakankamas, nes pagal dabar egzistuojantį mechanizmą socialinių paslaugų įstaiga nurodo nemotyvuotas ir niekieno nepatikrintas kriterijų reikšmes, ir po to pateikia ataskaitas, kad šios reikšmės, įgyvendinus projektą, buvo pasiektos. Todėl, siekiant vykdyti efektyvesnę projektų stebėseną ir vertinimą, kartu su atskaitomis turėtų būti vertinami ir kiti duomenys, pagal kuriuos būtų įmanoma objektyviai vertinti projektų rezultatus ir, kokia investicijų projektų gauta nauda, ilgalaikis poveikis ir kaip šios investicijos prisidėjo prie Vyriausybės veiklos prioritetų įgyvendinimo. Tuo tikslu kontrolės sistemą galėtų sudaryti šios išsamiai reglamentuotos procedūros: projektų vykdytojų vykdomų pirkimų priežiūra; projektų patikrų vietoje vykdymas; finansavimo sąlygų keitimo ir nutraukimo vykdymas; projektų rizikos valdymas; atskaitų patikra ir tvirtinimas; projektų rodiklių stebėseną; projektų priežiūra po įgyvendinimo.

3.3.3. Viešai neprieinama informacija apie projektų vykdymą.

Teisinis reglamentavimas, nustatantis projektų stebėseną ir vertinimą, neapima klausimų, susijusių su šios veiklos viešimu, t. y. nėra nei teisės nei pareigos viešinti įstaigų teikiamų atskaitų ar Priežiūros departamento apibendrintos informacijos apie projektų vykdymą. Susipažinus su informacija, skelbiama Ministerijos ir Priežiūros departamento interneto svetainėse (atitinkamai: www.socmin.lt ir www.sppd.lt), duomenų apie projektų vykdymo kontrolės veiklą kaip pat rasti nepavyko²⁷. Todėl darytina išvada, kad teigiama praktika šioje srityje taip pat nėra susiformavusi.

²⁴ Prieiga per internetą:

[file:///C:/Users/AndriusF/Downloads/Pandus%C5%B3%20%C4%AFrengimo%20darb%C5%B3%20sutartis%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/AndriusF/Downloads/Pandus%C5%B3%20%C4%AFrengimo%20darb%C5%B3%20sutartis%20(1).pdf) (žiūrėta 2017-04-27).

²⁵ Informacija apie vykdomus mažos vertės pirkimus 2016 metais birželio mėn. 11 punktą (prieiga per internetą: <http://linkuossocglobosnamai.lt/wp-content/uploads/2016/07/Informacija-apie-ma%C5%BEos-vert%C4%97s-pirkimus-2016-bir%C5%BElio-m%C4%97n...doc> (žiūrėta 2017-04-27)).

²⁶ Prieiga per internetą: <http://www.registrucentras.lt/jar/p/index.php?pav=remontas&p=1> (žiūrėta 2017-04-27).

²⁷ Žiūrėta 2017-04-28.

Atsižvelgiant į tai, kad viešumo stoka suponuoja priimamų sprendimų skaidrumo stoką, esama situacija laikytina netoleruotina. Ir todėl manytina, kad teisinis reglamentavimas turėtų nustatyti prievolę viešai skelbti visas socialinių paslaugų įstaigų atskaitas ir kitą aktualią informaciją apie projektų įgyvendinimą. Šios prievolės apribojimas galėtų būti pateisinamas tik tais atvejais, kai konkrečiu atveju prioritetas turėtų būti teikiamas ne visuomenės teisei žinoti, kur ir kaip naudojami mokesčių mokėtojų pinigai, o asmens duomenų apsaugai.

PASIŪLYMAI

Svarstyti galimybę projektų įgyvendinimo kontrolės mechanizmą suskirstyti į šias išsamiai reglamentuotas procedūras: projektų vykdytojų vykdomų pirkimų priežiūra, stebėseną ar kitas mechanizmas, leidžiantis Ministerijai ar Socialinių paslaugų priežiūros departamentui susipažinti su šia projektų vykdytojų veiklos sritimi; projektų patikrų vietoje vykdymas; finansavimo sąlygų keitimo ir nutraukimo vykdymas; projektų rizikos valdymas; ataskaitų patikra ir tvirtinimas; projektų rodiklių stebėseną; projektų priežiūra po įgyvendinimo, ir be kita ko, Ministerijos arba Priežiūros departamento teisės aktais nustatyti:

- socialinių paslaugų įstaigų atrankos planiniams patikrinimams principus;
- neplaninių socialinių paslaugų įstaigų patikrinimų sąlygas;
- socialinių paslaugų įstaigų patikrinimų atlikimų tvarką, terminus ir pan.;
- kaip įforminami projektų patikrinimai projektų įgyvendinimo vietoje;
- „keturių akių“ principo įgyvendinimą.

Imtis priemonių, kad kaip įmanoma griežčiau būtų atskirtos projektų atrankos ir jų vykdymo kontrolės funkcijos.

Teisės aktuose nustatyti prievolę viešai skelbti visas socialinių paslaugų įstaigų atskaitas ir kitą aktualią informaciją apie projektų įgyvendinimą.

4. KITŲ VALSTYBĖS INVESTICIJŲ SOCIALINĖS APSAUGOS SRITYJE PROGRAMŲ IR PROJEKTŲ ATRANKA, FINANSAVIMO SKYRIMAS IR VYKDYMO KONTROLĖ

Kaip minėta 2 skyriuje, be projektų, finansuojamų Europos Sąjungos lėšomis, kofinansavimui ir socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų finansavimui, valstybės investicijos naudojamos ir kitų socialinės apsaugos srities programų ir projektų finansavimui. Šios programos ir projektai pagal Ministerijos 2016 metų kapitalo investicijų paskirstymą yra:

- Valstybinės darbo inspekcijos Utenos skyriaus patalpų renovacija. Skirta 23 tūkst. Eur (Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2016 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. A1-658 skirta 19 tūkst. Eur);

- Specialaus transporto, pritaikyto neįgaliesiems, įsigijimas. Skirta 600 tūkst. Eur (Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2016 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. A1-274 skirta 620 tūkst. Eur);

- Politinių kalinių ir tremtinių šeimų sugrįžimo į Lietuvą ir jų aprūpinimo programos įgyvendinimas savivaldybėse (Panevėžio m.). skirta 40 tūkst. Eur;

- Politinių kalinių ir tremtinių šeimų sugrįžimo į Lietuvą ir jų aprūpinimo programos įgyvendinimas savivaldybėse (Vilniaus m.). Skirta 261 tūkst. Eur;

- Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Klaipėdoje patikėjimo teise valdomų patalpų, pastato remontas. Skirta 11 tūkst. Eur (į Ministerijos 2016 metų kapitalo investicijų paskirstymą įtraukta Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2016 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. A1-658).

Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos apraše nustatyta tokia šių programų ir projektų atrankos, finansavimo skyrimo bei vykdymo kontrolės tvarka:

1. Ministerijos struktūriniai padaliniai, įstaigos prie ministerijos per Ministerijos kanclerio nustatytą terminą teikia informaciją apie planuojamą lėšų poreikį investicijų projektams įgyvendinti ateinantiems metams Ministerijos Strateginio planavimo ir analizės departamentui (Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 4 punktas).

2. Ministerijos Strateginio planavimo ir analizės departamentas apibendriną ministerijos struktūrinių padalinių ir įstaigų prie ministerijos pateiktą informaciją ir pateikia ją „Ministerijos vadovybei“ (Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašo 5 punktas).

3. Ministerijos Strateginio planavimo ir analizės departamentas, vadovaudamasis informacija, suderinta su „Ministerijos vadovybe“, rengia ateinančių metų Ministerijos strateginį veiklos plano projektą ir pasiūlymų dėl ateinančių metų Valstybės investicijų programos projektą.

4. Socialinės apsaugos ir darbo ministras įsakymu tvirtina atitinkamų metų kapitalo investicijų paskirstymą socialinės apsaugos srities projektams (investicijų projektų įgyvendinimo programai), kur nurodoma, kokiai programai (projektui), kiek lėšų skiriama.

Pažymėtina, kad kiti aktualūs procedūriniai klausimai nereglamentuoti. Atsižvelgiant į tai, kad teisės aktuose nenustatyta, kaip atrenkamos finansuotinos programos ir projektai (kodėl Valstybinės darbo inspekcijos Utenos skyrius, Panevėžio miestas ar Vilniaus miestas?), kas yra „Ministerijos vadovybė“, kaip vyksta informacijos derinimas su „Ministerijos vadovybe“, kaip atliekama vykdymo kontrolė ir t. t., toks teisinio reglamentavimo vakuumas laikytinas korupcijos rizikos veiksniu.

Šio rizikos veiksnio kontekste kyla abejonių dėl Ministerijoje egzistuojančių skirtingų valstybės investicijoms socialinės apsaugos srityse skirtų lėšų naudojimo būdų²⁸ pagrįstumo, t. y. ar tikslinga nustatyti atskirus reglamentavimus socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų administravimui (atrankai, finansavimo skyrimą ir vykdymo kontrolę) ir kitų socialinės apsaugos srities programų ir projektų administravimui (atrankai, finansavimo skyrimą ir vykdymo kontrolę). Todėl manytina, kad siekiant objektyvumo ir skaidrumo, visų socialinės apsaugos srities valstybės investicijų projektų administravimas turėtų būti vienodas ir su įgyvendintais 3 skyriuje pateikiamais pasiūlymais *mutatis mutandis* (su tam tikrais pakeitimais) atitikti socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atranką, finansavimo skyrimą ir vykdymo kontrolę.

Pažymėtina, kad atliekant korupcijos rizikos analizę, nustatyta, kad praktikoje panašaus pobūdžių precedentų yra buvę, pavyzdžiui:

- 2015 m. lapkričio 4 d. vykusio Įstaigų projektų atrankos komisijos posėdžio metu (2015 m. lapkričio 5 d. protokolas Nr. D5-278) penktu klausimu Komisija svarstė Kėdainių rajono savivaldybės nepanaudotų lėšų paskirstymo klausimą ir nutarė „<...> 2015 m. Kėdainių rajono savivaldybės nepanaudotas Valstybės investicijų programos lėšas (103892 Eur) skirti Vilniaus miesto savivaldybės įgyvendinamam investicijų projektui „Politinių kalinių ir tremtinių šeimų sugrįžimas į Lietuvą ir aprūpinimo programos įgyvendinimas savivaldybėse““. T. y. Įstaigų projektų atrankos komisija nusprendė lėšas skirti ne kokiam nors kitam socialinių paslaugų įstaigos projektui, o atskirai socialinės srities programai, kurios finansavimo klausimuose *de jure* neturėtų dalyvauti.

- 2015 m. lapkričio 24 d. vykusio Įstaigų projektų atrankos komisijos posėdžio metu (2015 m. lapkričio 25 d. protokolas Nr. D5-283) Komisija analogiškai nusprendė „<...> Telšių rajono savivaldybės nepanaudotas lėšas skirti Vilniaus miesto savivaldybės investicijų projekto „Politinių kalinių ir tremtinių šeimų sugrįžimas į Lietuvą ir aprūpinimo programos įgyvendinimas savivaldybėse“ įgyvendinimui, viso 2015 m. – 126940 Eur.“.

²⁸ Kaip nurodyta 1 skyriuje, Ministerijoje lėšos, skirtos valstybės investicijoms socialinės apsaugos srityse, naudojamos šiais, skirtingai reglamentuojamais, būdais:

- 1) projektų, finansuojamų Europos Sąjungos lėšomis, kofinansavimui;
- 2) socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo programos finansavimui;
- 3) kitų socialinės apsaugos srities programų ir projektų finansavimui.

- 2016 m. lapkričio 22 d. vykusio Įstaigų projektų atrankos komisijos posėdžio metu (2016 m. lapkričio 23 d. protokolas Nr. D5-348) Komisija sprendė, kur panaudoti lėšas, sutaupytas Valstybiniai darbo inspekcijai prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įgyvendinant projektą „Valstybinės darbo inspekcijos Utenos skyriaus patalpų renovacija“. T. y. Įstaigų projektų atrankos komisija sprendė dėl lėšų, kurios buvo sutaupytos vykdant ne socialinių paslaugų įstaigų projektus, ir kurių skirstyme *de jure* neturėtų dalyvauti, nes jos nebuvo paskirtos socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo programos finansavimui.

Iš šių pavyzdžių darytina išvada, kad praktikoje valstybės investicijoms socialinės apsaugos srityse skirtų lėšų naudojimo būdai yra persipynę, todėl manytina, kad reglamentavimo suvienodinimas (bent jau projektų atrankos procedūrų) neturėtų sukelti ypatingų problemų.

PASIŪLYMAS

Visiems socialinės apsaugos srities valstybės investicijų projektams nustatyti vienodą administravimo reglamentavimą, kuris su įgyvendintais 3 skyriuje pateikiamais pasiūlymais *mutatis mutandis* (su tam tikrais pakeitimais) atitiktų socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atranką, finansavimo skyrimą ir vykdymo kontrolę.

5. MOTYVUOTOS IŠVADOS

Išanalizavus Ministerijos veiklą valstybės investicijų projektų atrankos, finansavimo valstybės investicijų projektams skyrimo, ir valstybės investicijų projektų vykdymo kontrolės srityse, darytina išvada, kad šiose srityse yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

1. Viešai neskelbiami su valstybės investicijomis Ministerijai priskirtose valdymo srityse susiję teisės aktai (motyvai išdėstyti 2 skyriuje „Valstybės kapitalo investicijos ministerijai priskirtose valdymo srityse“).

2. Išsamiau reglamentuotas tik lėšų, skirtų valstybės investicijoms socialinės apsaugos srityse, naudojimas socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo programos finansavimui, o kitų socialinės apsaugos srities programų ir projektų finansavimas iš valstybės investicijų lėšų reglamentavimas yra nepakankamas (motyvai išdėstyti 2 skyriuje „Valstybės kapitalo investicijos ministerijai priskirtose valdymo srityse“ ir 4. Skyriuje „Kitų valstybės investicijų socialinės apsaugos srityje programų ir projektų atranka, finansavimo skyrimas ir vykdymo kontrolė“).

3. Veikla šioje srityje visiškai neviešinama: nei galimybė socialinių paslaugų įstaigoms dalyvauti valstybės investicinių projektų atrankoje, nei kas pretendavo gauti finansavimą, nei kam finansavimas buvo skirtas, skyrimo ar neskyrimo motyvai, nei investicinių projektų įgyvendinimo rezultatai (atskaitos) (motyvai išdėstyti 3.1 skyriuje „Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atranka pasiūlymai“, 3.2. skyriuje „Finansavimo socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektams skyrimas“ ir 3.3 skyriuje „Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų vykdymo kontrolė“).

4. Nepakankamai skaidri įstaigų, kurioms siūloma rengti investicijų projektus, atrankos procedūra (motyvai išdėstyti 3.1 skyriuje „Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atranka pasiūlymai“).

5. Nepaisant to, kad Socialinių paslaugų priežiūros departamentas vykdo pakankamai svarbų vaidmenį analizuojamose veiklos srityse, jo veikla yra nepakankamai reglamentuota (motyvai išdėstyti 3.1 skyriuje „Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atranka pasiūlymai“ ir skyriuje 3.3. skyriuje „Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų vykdymo kontrolė“).

6. Investicijų projektų atrankos kriterijai ir jų taikymo praktika neužtikrina socialinių paslaugų įstaigų parengtu valstybės investicijų projektų atrankos objektyvumo ir skaidrumo (motyvai išdėstyti 3.1 skyriuje „Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atranka pasiūlymai“).

7. Ne visada socialinių paslaugų įstaigų parengti valstybės investicijų projektai atrenkami pagal atitikimą atrankos kriterijams (motyvai išdėstyti 3.1 skyriuje „Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atranka pasiūlymai“).

8. Galimai ne visi sprendimai priimami Įstaigų projektų atrankos komisijos posėdžių metu (motyvai išdėstyti 3.1 skyriuje „Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atranka pasiūlymai“).

9. Neviešinama Įstaigų projektų atrankos komisijos veikla (motyvai išdėstyti 3.1 skyriuje „Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atranka pasiūlymai“).

10. Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų finansavimo sutarčių sąlygos sudaro prielaidas nepakankamai ribojamai diskrecijai (motyvai išdėstyti 3.2 skyriuje „Finansavimo socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektams skyrimas“).

11. Neužtikrinamas valstybės investicijų projektų atrankos ir jų vykdymo kontrolės funkcijų atskyrimas (motyvai išdėstyti 3.3 skyriuje „Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų vykdymo kontrolė“).

12. Investicijų projektų stebėsenos ir vertinimo reglamentavimas ir praktika neužtikrina pakankamai efektyvią ir objektyvią projektų vykdymo kontrolę (motyvai išdėstyti 3.3 skyriuje „Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų vykdymo kontrolė“).

6. PASIŪLYMAI

Siekdami sumažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką valstybės investicijų projektų atrankos, finansavimo valstybės investicijų projektams skyrimo ir valstybės investicijų projektų vykdymo kontrolės srityse, siūlome į Ministerijos Antikorupcinės programos 2017 – 2018 m. priemonių planą įtraukti priemones, jas įgyvendinant kaip galima greičiau, šiems pasiūlymams įgyvendinti:

1. Viešai skelbti visus su Valstybės investicijomis Ministerijai priskirtose valdymo srityse susijusius teisės aktus, tame tarpe, bet neapsiribojant: Investicijų planavimo Ministerijai priskirtai valdymo sričiai tvarkos aprašą, Įstaigų projektų atrankos komisijos darbo reglamentą, įsakymus, kuriais tvirtinami kapitalo investicijų paskirstymai socialinės apsaugos srityse (su pačiais paskirstymais), įsakymus, kuriais tvirtinamos visos socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimo bei kitos programos ir projektai (su pačiomis programomis ir projektais).

2. Visiems socialinės apsaugos srities valstybės investicijų projektams nustatyti vienodą administravimo reglamentavimą, kuris su įgyvendintais 3 skyriuje „SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTAIGŲ INVESTICIJŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMA“ pateikiamais pasiūlymais *mutatis mutandis* (su tam tikrais pakeitimais) atitiktų socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atranką, finansavimo skyrimą ir vykdymo kontrolę, arba esant objektyviam ir motyvuotam skirtingo reglamentavimo poreikiui, imtis priemonių, kad būtų įgyvendinami esminiai (3 skyriuje „SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTAIGŲ INVESTICIJŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMA“ akcentuojami) finansuotinių projektų atrankos, finansavimo skyrimo ir vykdymo kontrolės skaidrumą užtikrinantys principai.

3. Ministerijos teisės aktuose nustatyti prievolę (ir šią prievolę vykdyti) viešai skelbti:

3.1. kas atitinkamais metais pretenduoja gauti finansavimą;

3.2. kam finansavimas buvo skirtas/neskirtas;

3.3. finansavimo skyrimo ar neskystimo motyvai;

3.4. Įstaigų projektų atrankos komisijos posėdžių protokolus;

3.5. projektus vykdančių įstaigų atskaitas ir investicinių projektų įgyvendinimo rezultatus;

3.6. projektų patikrinimų projektų įgyvendinimo vietoje rezultatus;

3.7. kita aktualią informaciją.

4. Teisės aktuose apibrėžti vartojamą sąvoką „Ministerijos vadovybė“, ir/arba išsamiau nustatyti atitinkamų asmenų (pvz., ministro, viceministrų, ministerijos kanclerio ir pan.) funkcijas analizuotose veiklos srityse.

5. Viešai skelbiamuose teisės aktuose reglamentuoti, nuo kada iki kada pateikiami investicinių projektų pasiūlymai, kada vyksta jų vertinimas ir iki kada gali būti teikiami

patikslinimai, kada priimami galutiniai sprendimai ir t. t., arba informaciją šiai klausimai teikti per viešus skelbimus.

6. Atliekant įstaigų, kurioms siūloma rengti investicijų projektus, atrankos procedūras, projektų vertinimo procesą organizuoti tokiu būdu, kad Komisijos posėdžių protokoluose būtų užfiksuoti visi vertinti projektų pasiūlymai ir konkretūs vertinimo rezultatai.

7. Ministerijos teisės aktuose aiškiai ir nedviprasmiškai reglamentuoti, kas nustato (Vyriausybė, ministras ar pan.) įstaigų, kurioms siūloma rengti investicijų projektus, atrankos prioritetus, kas lemia projekto pasiūlymo aktualumą, tikslingumą ir ekonomiškumą, kad projektų pasiūlymų atrankai turi įtakos ne tik kiekybiniai rodikliai, bet ir kokybiniai.

8. Ministerijos arba Socialinių paslaugų priežiūros departamento teisės aktais detalizuoti Departamento veiklą atrenkant socialinių paslaugų įstaigų valstybės investicijų projektus ir nustatyti:

8.1. terminus, per kuriuos vertinami projektų pasiūlymai ir patys projektai;

8.2. projektų atitikties Investicijų projektų rengimui taikomų reikalavimų aprašui, patvirtintam Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 201, vertinimo tvarką;

8.3. projektų trūkumų šalinimo tvarką;

8.4. nustatytų projektų trūkumų ir/arba trūkumų nepašalinimo pasekmes ir kitus aktualius klausimus.

9. Teisės aktuose aiškiau formuluoti socialinių paslaugų įstaigų parengtų valstybės investicijų projektų atrankos kriterijus ir įtraukti papildomų kiekybinių, kokybinių bei efektyvumo kriterijų.

10. Teisės aktais nustatyti aiškias ir viešais skelbiamas taisyklės, pagal kurias diferencijuotai vertinamas socialinių paslaugų įstaigų parengtu valstybės investicijų projektų atitikimas kiekvienas atrankos kriterijui, o kiekvieno projekto atitikimą kriterijams ir atitikimo diferenciaciją įforminti raštiškai, pavyzdžiui posėdžio protokole ar vertimo pažymoje (lentelėje).

11. Visais atvejais Įstaigų projektų atrankos komisijos protokoluose fiksuoti visų priimamų sprendimų motyvus, pateikiamus paaiškinimus, išsakytas pastabas, kiekvieno nario atskirąją nuomonę ir kitą skaidriai Komisijos veiklai reikšmingą informaciją.

12. Aiškiau apibrėžti socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų finansavimo sutarčių dalykus ir į sutartis įtraukti daugiau duomenų apie finansuojamus valstybės investicijų projektus ir (arba) šiuos projektus į sutartis inkorporuoti kaip priedus.

13. Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų finansavimo sutartyse nustatyti, kada galimas vienašališkas sutarties nutraukimas prieš terminą, ir kokias pasekmes tai sukelia, arba šiuos klausimus reglamentuoti teisės aktuose, arba apskritai panaikinti tokia galimybę.

14. Svarstyti galimybę projektų įgyvendinimo kontrolės mechanizmą suskirstyti į šias išsamiai reglamentuotas procedūras: projektų vykdytojų vykdomų pirkimų priežiūra, stebėseną ar kitas mechanizmas, leidžiantis Ministerijai ar Socialinių paslaugų priežiūros departamentui susipažinti su šia projektų vykdytojų veiklos sritimi; projektų patikrų vietoje vykdymas; finansavimo sąlygų keitimo ir nutraukimo vykdymas; projektų rizikos valdymas; ataskaitų patikra ir tvirtinimas; projektų rodiklių stebėseną; projektų priežiūra po įgyvendinimo, ir be kita ko, Ministerijos arba Socialinių paslaugų priežiūros departamento teisės aktais nustatyti:

- 14.1. socialinių paslaugų įstaigų atrankos planiniams patikrinimams principus;
- 14.2. neplaninių socialinių paslaugų įstaigų patikrinimų sąlygas;
- 14.3. socialinių paslaugų įstaigų patikrinimų atlikimų tvarką, terminus ir pan.;
- 14.4. kaip įforminami projektų patikrinimai projektų įgyvendinimo vietoje;
- 14.5. „keturių akių“ principo įgyvendinimą.

15. Imtis priemonių, kad kaip įmanoma griežčiau būtų atskirtos valstybės investicijų projektų atrankos ir jų vykdymo kontrolės funkcijos.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta ir vadovaudamiesi Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos 19 punktu, prašome per 3 mėnesius nuo išvados gavimo dienos Specialiųjų tyrimų tarnybai pateikti informaciją apie šioje išvadoje pateikiamų pasiūlymų vykdymą.

Direktoriaus pavaduotojas

Egidijus Radzevičius

